

Vammaispalvelu- ja sosiaalihuoltolain mukaisten kuljetuspalveluiden soveltamisohjeet 1.1.2019 alkaen

363/02.08.00/2013

Sotelk 30.01.2019 § 5

(Lisätiedot; hoivapalvelupäällikkö, puh. 0400 330 655)

Hoivapalvelupäällikkö esittää, että sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyy 1.1.2019 alkaen seuraavat vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisten kuljetuspalveluiden soveltamisohjeet.

Kuljetuspalvelut on osa vanhus- ja vammaispalvelua. Palvelun myöntäminen perustuu kullekin hakijalle tehtävään palveluntarpeen arviointiin.

1.VAIKEAVAMMAISTEN HENKILÖIDEN KULJETUSPALVELU

Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kuljetuspalvelu on tarkoitettu korvaamaan sellaista julkista joukkoliikennettä, joka ei ole vaikeavammaisen käyttäjän kannalta riittävän esteetöntä tai omatoimisesti saavutettavaa.

Kuljetuspalvelujen tavoitteena on edistää vaikeavammaisen tasa-arvoa ja toimintamahdollisuuksia. Kuljetuspalvelujen avulla vaikeavammaisille henkilöille turvataan kohtuulliset liikkumismahdollisuudet.

Kunnalla on oikeus järjestää palvelu harkitsemallaan tarkoituksenmukaisella tavalla, esimerkiksi taksikuljetuksina, kutsutaksikuljetuksina, kimppakyyteinä tai asiointilinjojen avulla. Järjestämistapa on pääsääntöisesti 1.1.2017 alkaen vpl ja shl -kyydeissä kimppakyyti alueittain erikseen sovittavina asiointipäivinä. Erillisoikeudella voi saada ns. yksilöpäätöksen, joka oikeuttaa käyttämään kuljetuspalvelua yksin.

1.1. Kenelle?

Vammaispalveluasetuksen mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä **vaikeavammaisena** pidetään henkilöä,

- jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja
- joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Palvelun myöntäminen ei ole riippuvainen henkilön varallisuudesta, iästä tai diagnoosista. Selvitettäessä, voiko henkilö käyttää joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia, tulee lääkärin-todistuksella osoitettavan sairauden/diagnoosin lisäksi arvioinnissa ottaa huomioon vamman tai sairauden aiheuttamat toimintarajoitteet siinä ympäristössä ja elinolosuhteissa, joissa asiakas toimii.

Kuljetuspalvelun tarpeen tulee johtua vammasta tai sairaudesta, joista aiheutuva haitta on pitkäaikainen. Pitkäaikaiseksi vammaksi tai sairaudeksi katsotaan pääsääntöisesti vähintään vuoden kestävä tila. Kuljetuspalvelua ei myönnetä yleensä sairaudesta toipumisen ajaksi tai kuntoutusvaiheeseen.

Pelkästään ikääntymisestä johtuvat toimintarajoitteet ja liikkumisen vaikeudet eivät ole vaikeavammaisuutta. Ikääntymisestä aiheutuva toimintakyvyn aleneminen ei ole riittävä peruste vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun myöntämiselle. Ikääntymisestä aiheutuvien toimintarajoitusten perusteella voidaan myöntää sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua, mikäli muut edellytykset täyttyvät.

1.2. Myönnettävät matkat

Kuljetuspalveluihin ja niihin liittyvine saattajapalveluihin kuuluvat vaikeavammaisen henkilön tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset, jotka liittyvät

- työssä käymiseen
- opiskeluun
- asioimiseen
- yhteiskunnallisen osallistumiseen
- virkistykseen

Työ- ja opiskelumatkat

Kuljetuspalvelua myönnetään välttämättömiin työ- ja/tai opiskelumatkoihin. Työ- ja/tai opiskelumatkalla tarkoitetaan pääsääntöisesti matkaa kotoa työ- tai opiskelupaikalle ja takaisin kotiin.

Asiointi- ja vapaa-ajan matkat

Kuljetuspalveluina suoritettavat vapaa-ajan matkat on tarkoitettu siirtymiseen paikkoihin, joissa asiakas asioi, osallistuu harrastuksiin tai muuhun sosiaaliseen toimintaan.

Asiointi- ja virkistysmatkoihin myönnetään pääsääntöisesti 18 yhdensuuntaista matkaa (= 9 edestakaista matkaa) kuukaudessa.

Kiertoajelu ilman asiointikohdetta ei ole kuljetuspalvelua, jota kunnan pitää järjestää.

Kuljetuspalvelu on tarkoitettu henkilökuljetuksiin, eikä sitä voi käyttää pelkästään tavaroiden tai esineiden kuljettamiseen.

Vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalvelumatkoja voi tehdä Kittilän kunnan alueella tai maantieteellisesti rajoittuviin lähikuntiin. Lähikuntia määriteltäessä kiinnitetään huomioita matkan pituuteen ja vammaisen ihmisen esittämään yksilölliseen kuljetustarpeeseen. Mikäli lähikuntien kattama alue on laaja, kunta voi rajoittaa kuljetuspalveluja siten, että korvattavaksi tulee kuljetuspalvelujen järjestämistä aiheuttavat kohtuulliset kustannukset. **Kustannukset korvataan vain siltä matkalta, minkä asiakas on todellisuudessa ollut kytdissä.**

2.SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAINEN KULJETUSPALVELU

Sosiaalihuoltolain mukaisena tukipalveluna myönnettävä kuljetuspalvelu kerrallaan myönnettävä määrärahasidonnainen ja harkinnanvarainen etuus.

2.1. Kenelle?

Sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua voidaan myöntää henkilölle, jolla on erityisiä, pitkäaikaisia vaikeuksia liikkumisessa ja julkisten kulkuneuvojen käytössä, eivätkä palvelu- tai asiointilinjat ole henkilön käytettävissä.

(Aiemmin; sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu on tarkoitettu liikuntaesteisille, joilla liikuntarajoitteita ja vaikeuksia käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä, mutta eivät ole vaikeavammaisia.)

Kuljetuspalvelun tarvetta arvioitaessa huomioidaan kokonaistilanne, jolloin arvioidaan asiakkaan toimintakykyä, terveydentilaa, sosiaalista ja taloudellista tilannetta sekä asuinympäristöä.

(Aiemmin; sosiaalihuoltolain mukaista kuljetustukea myönnetään ensisijaisesti vähävaraisille yli 65-vuotiaille henkilöille, joiden tuen tarve johtuu ikääntymiseen liittyvästä toimintakyvyn heikkenemisestä ja joilla on sairauksien vuoksi vaikeuksia käyttää tavallisia joukkoliikennevälineitä.)

2.2. Myönnettävät matkat

Kuljetuspalvelua myönnetään

- asiointi-, vapaa-aika ja
- virkistysmatkoihin

Yhden henkilön taloudessa ohjeellinen bruttotuloraja on 1500 euroa ja kahden henkilön taloudessa ohjeellinen bruttotuloraja (avo tai aviopari) on 2200 euroa. Muutoin asiakkaan bruttotulot huomioidaan ohjeellisesti yhden henkilön talouden mukaisesti.

(Aiemmin; yhden henkilön taloudessa bruttotuloraja on 1300 euroa ja kahden henkilön taloudessa (avo tai aviopari) 2000 euroa. Muutoin asiakkaan bruttotulot lasketaan yhden henkilön talouden mukaisesti. Mikäli asiakkaalla on säästöjä yli 6000 euroa, ei kuljetuspalvelua myönnetä.)

Kuljetuspalveluja myönnetään 2-8 yhdensuuntaista (=1-4 edestakaista matkaa) matkaa kuukaudessa yksilölliseen tarpeeseen perustuen. Palvelutalossa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa asuville myönnetään 2-4 yhdensuuntaista (=1-2 edestakaista matkaa) matkaa kuukaudessa. Matkoja myönnettäessä huomioidaan myös asiakkaan mahdollisuus käyttää Meän Pirssi-palveluliikenteen matkoja.

Asiointi- ja virkistysmatkoja voi tehdä Kittilän kunnan alueella. Jos esim. lähin kauppa on lähikunnassa lähempänä kuin Kittilässä, asiakas voi asioida siellä tarvittaessa. Tämä tulee näkyä viranhaltijan asiakkaalle myöntämässä päätöksessä.

Kuljetuspalvelupäätös tehdään määräaikaisena, enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Saattajan omavastuun määrittelee kunta. (Aiemmin; saattajan omavastuu on voimassa olevan linja-autotaksan mukainen.)

3. KULJETUSPALVELUJEN HAKUMENETTELY JA PÄÄTÖKSENTEKO

3.1 Hakulomake

Kuljetuspalvelua haetaan kirjallisesti kuljetuspalvelujen hakulomakkeella. Lomaketta on saatavilla kunnan eri toimipisteissä tai hakulomakkeen voi myös tulostaa Kittilän kunnan kotisivuilta, www.kittila.fi.

3.2 Hakemuksen liitteet

Asiakkaan tulee toimittaa hakemuksen liitteenä:

- lääkärintodistus, josta tulee ilmetä vamma ja/tai sairaus, joka rajoittaa hakijan liikkumismahdollisuuksia ja estää häntä käyttämästä liikkumisestaan julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuutonta vaikeutta. Lääkärintodistukseen tulee sisältyä mahdollisimman laaja-alainen arviohakijan liikkumiskyvystä ja siinä odotettavissa olevista muutoksista. Lääkärintodistuksen tulee yleensä olla alle vuosi sitten laadittu.
- Tarvittaessa viranhaltija voi pyytää asiakasta toimittamaan lisäksi mm. fysioterapeutin konsultaatiolausunnon.

Sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua haettaessa

- tulokset tulee olla täytettynä (Aiemmin; tulokset tulee olla täytettynä ja liitteenä tulee olla pankkitilien saldotiedot.)
- lupa terveystiedon selvittämiseen

3.3 Palvelutarpeen selvittäminen ja päätöksenteko

Päätös tehdään asiakkaan hakemuksen, hakemuksen liitteeksi tarvittavien asiantuntijalausuntojen ja palvelutarpeen selvittämisen perusteella.

Kuljetuspalvelun saamisen edellytyksenä oleva vaikeavammaisuuden määrittely ei perustu pelkästään lääkärin tai muun asiantuntijan arvioon. Palvelutarpeen selvittämisessä / arvioinnissa otetaan myös huomioon vamman tai sairauden aiheuttamat toimintarajoitteet siinä ympäristössä ja elinolosuhteissa, joissa asiakas toimii (selvitetään esim. kotikäynnillä).

Sosiaalihuoltolain mukaiseen kuljetuspalvelupäätökseen vaikuttavat myös hakijan ohjeelliset bruttotulot yhtenä arviointiperusteena palvelun myöntämisessä. (Aiemmin; sosiaalihuoltolain mukaiseen kuljetuspalvelupäätökseen vaikuttavat myös hakijan bruttotulot.)

Asiakkaan saamasta viranhaltijapäätöksestä näkyvät myönnettyjen kuljetuspalvelumatkojen määrä, päätöksen voimassaoloaika sekä alue, jolla kuljetuspalvelua on oikeus käyttää.

Kuljetuspalvelupäätökseen on merkitty mahdolliset erillisoikeudet, kuten yksilökyytioikeus, oikeus asiointiaikaan tai oikeus saattajaan.

4. KULJETUSPALVELUJEN TOTEUTTAMISTAPA

Kunnalla on oikeus järjestää palvelu (kuljetukset) harkitsemallaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuljetuspalveluita saavalla henkilöllä ei ole ehdotonta oikeutta vaatia kuljetuspalvelujensa järjestämistä haluamallaan tavalla.

Vaikeavammaisten kuljetuspalvelujen järjestämisessä on kuitenkin riittävässä määrin otettava huomioon vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet liikkumiseen sekä yksilölliset sairaudesta tai vammasta aiheutuvat rajoitukset. Mikäli valittu järjestämistapa ei tosiasiallisesti sovellu vammasta, sairaudesta tai kuljetustarpeesta johtuen tietyille vaikeavammaiselle henkilölle, kuljetuspalvelu on tässä erityistapauksessa järjestettävä yksilöllisesti.

4.1 Omavastuuosuus

Asiakas maksaa matkojen omavastuuosuuden kuljettajalle. Omavastuuosuus määräytyy kuljetun kilometrimäärän mukaan ja omavastuun määrittelee kunta. Edestakaisella matkalla maksu on perittävä molemmilta suunnilta.

(Aiemmin; asiakas maksaa omavastuuosuuden kuljettajalle. Omavastuuosuus määräytyy kuljetun kilometrimäärän mukaan ja linja-autoliikenteen kulloinkin voimassaolevan vakiovuorotaksan mukainen. Edestakaisella matkalla omavastuuosuus on perittävä molemmilta suunnilta.)

Saattajan matka on maksuton (ei koske shl), mikäli asiakkaalle on myönnetty saattajaoikeus. Mikäli saattaja tulee mukaan kuljetuspalveluasiakkaan jälkeen, voidaan hänet ottaa kyytiin vain reitin varrelta. Toinen kuljetuspalveluasiakas ei voi toimia saattajana. (Aiemmin; saattaja pääsee kyydissä ilmaiseksi (ei koske shl), mikäli asiakkaalle on myönnetty saattajaoikeus.)

Kaikilta kyydissä olevilta kuluu matkalla matkaoikeus, 1-2 matkaa (meno-paluu).

4.2 Olosuhteiden muutokset

Kuljetuspalveluja saavan henkilön on ilmoitettava Kittilän kunnan vammaispalveluihin kaikista muutoksista, esimerkiksi toimintakyvyn muutokset, muutto kunnan sisällä, muutto toiselle paikkakunnalle tai pitkäaikaishoitoon siirtyminen.

Jos muutokset edellyttävät, niin kuljetuspalvelupäätöstä tarkastetaan ja tehdään tarvittavat muutokset. Kun asiakkaan kuljetuspalveluiden tarve on lakannut, kuljetuspalvelupäätös lakkautetaan.

5. ERITYISKYSYMYKSIÄ

5.1 Erillisoikeudet

Mikäli asiakkaalla on ohjeistuksesta poikkeavia tavanomaiseen elämään kuuluvia matkustustarpeita tai tarvetta erillisoikeuksiin (esim. yksilökyyti, saattajaoikeus tai kuljettajan toimiminen saattajana), otetaan asiakkaan esittämä yksilöllinen tarve huomioon (hyvin perustellusta syystä) erityistä harkintaa käyttäen kuljetuspalvelupäätöstä tehtäessä. Kittilän kunta korvaa kuljetuspalvelumatkoista kohtuulliset kustannukset.

Hakemuksessa tulee esittää tarkat, yksilökohtaiset perustelut erillisoikeuden saamiseksi.

5.2 Pysähdykset

Yhdensuuntaiseen matkaan voi sisältyä yksi asiakkaan matkan varrella oleva lyhyt pysähdys (esim. kirjeen vieminen postilaatikkoon). Odotusajan pysähdyksissä asiakas maksaa itse suoraan autoilijalle.

5.3 Saattajan/avustajan ja muiden mukana kulkevien matkat

Saattamisella tarkoitetaan välittömästi ennen matkaa, matkan aikana ja välittömästi matkan jälkeen tapahtuvaa avustamista. Asiakkaan mukana maksutta voi kulkea yksi henkilö saattajana/avustajana, joka itse ei ole kuljetuspalvelutuen saaja, jos asiakkaalle on myönnetty saattajaoikeus (kirjattu päätökseen, ei koske ShL-asiakkaita, joilla on saattajaoikeus).

5.4 Asiointiaika

Asiointiaika tarkoittaa aikaa, jolloin asiakas asioi taksin odottaessa. Tarvittaessa kuljettaja voi avustaa asiakasta asiointikäynnillä.

Asiointiaikaa ei voi käyttää yhdensuuntaisella matkalla. Mikäli asiakas käyttää asiointiaikaa, kuuluu asiakkaalta aina kaksi yhdensuuntaista matkaa (= edestakainen matka ja omavastuu peritään kumpaankin suuntaan). **Asiointiaikaa korvataan enintään 1 tunti edestakaisella matkalla asiakkaalle, jolla on yksilökohtainen kuljetuspalvelupäätös. Kimppakyydeissä asiointiaikaa korvataan enintään 2 tuntia edestakaisella matkalla.**

Eryistapauksissa esim. lähikuntiin tehtävillä matkoilla odotusaikaa voidaan perustellusta syystä korvata enemmän kuin 1 tunti, jos se tulee edullisemmaksi kuin kaksi edestakaista matkaa.

Viranhaltijapäätöksessä voidaan ilmoittaa tarkasti, kuinka monella kuljetuspalvelumatkalla ja mitä tarkoitusta varten asiakkaalla on oikeus käyttää asiointiaikaa.

5.5 Oman auton vaikutus

Vaikeavammaisten kuljetuspalvelupäätös tulee aina perustua vammaisen henkilön yksilölliseen tarpeeseen, vaikka hänellä olisi oma tai perheen auto käytössä. Mikäli henkilö on saanut käytössään olevaan autoon yhteiskunnalta taloudellista tukea (autoveron palautus, autoavustus tms.), auton käyttö voi vähentää myönnettävän kuljetuspalvelun määrää. Siksi hakijan tulee antaa kirjallinen selvitys perheen/oman auton käytöstä kuljetuspalveluhakemuksen yhteydessä.

6. MUUT OHJEET

Vammais- ja sosiaalihoitolain mukaisia ja sosiaalihoitolain mukaisia kuljetuspalvelumatkoja ei saa käyttää terveydenhoitomatkoihin, joiden korvaus perustuu sairausvakuutuslakiin tai korvaus tulee vakuutusyhtiöltä. Näitä matkoja ovat esimerkiksi:

- lääkäri-, laboratorio- ja terapiakäynnit
- lääkinnällisen kuntoutuksen maksusitoumuksella hankittavien apuvälineiden sovitukset
- lääkärin määräämät tutkimus- ja hoitokäynnit

Terveys- ja sosiaalihuollon matkojen korvauksista tarkempia ohjeita saa Kelan toimistosta tai www.kela.fi

Kuljetuspalvelu ei ole tarkoitettu tavarakuljetukseen, jossa asiakas ei ole mukana.

Käyttämättömiä kuljetuspalvelumatkoja ei voida siirtää käytettäväksi toiseen kuukauteen.

Asiakkaalla voi olla kuljetuksessa mukana välttämättömät apuvälineet sekä tarvittavat muut tavarat (esim. ostoskassi, matkalaukku, lastenrattaat). Esim. huonekaluja, isoja kodinkoneita tai tilaa vieviä rakennustarvikkeita ja muuttolaatikoita ei kuljetuspalvelulla saa kuljettaa. Tällaiset kuljetukset on asiakkaan maksettava kokonaan itse.

Kuljettaja kantaa autoon tai autosta määränpähän sellaiset tavarat, jotka hän pystyy viemään sisälle samalla, kun saattaa asiakasta. Lisäksi kuljettajan tulee huolehtia perille myös mukana olevat ylimääräiset apuvälineet.

Kuljetuspalvelupäätös on henkilökohtainen. Kuljettajan velvollisuus on tarkistaa asiakkaan henkilöllisyys sekä kuljetuspalvelupäätös, kuljetuspalvelukortti (onko Vpl vai Shl, voimassaolo, matkojen määrä, matkustusalue).

Mikäli asiakkaalla esiintyy toistuvasti epäselvyyksiä tai ongelmia kuljetuspalvelujen käytössä ja tilanne ei korjaannu asiakkaalle annetun kirjallisen huomautuksen tai ohjauksen jälkeen, siirrytään käytäntöön, jossa asiakas maksaa itse matkansa. Kuittia vastaan asiakas voi hakea hyväksyttävistä, kohtuullista kustannuksista korvauksen matkoista kunnasta.

Perusturvajohtaja:

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää hyväksyä vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisten kuljetuspalveluiden soveltamisohjeet 1.1.2019 alkaen esityksen mukaisesti.

Päätös:

Esitys hyväksyttiin.
